

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จขององค์กร โดยผู้นำเป็นบุคคลที่มีความสำคัญและเป็นกุญแจนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร ผู้นำจึงมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์กรอันนำมาซึ่งความพึงพอใจในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กร รวมถึงการพัฒนาบุคลากรในองค์กร (สมุทพร ชำนาญ, 2554, หน้า 49-57) นอกจากนี้ความสำเร็จขององค์กรยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อีก เช่น เงินทุน การบริหาร ทรัพยากร และสภาพเศรษฐกิจ แต่สิ่งที่สำคัญมากคือ บุคลากร เพราะบุคคลเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการผลักดันองค์กรไปสู่ความสำเร็จ (ทิพารี กาญจนพิบูลย์, 2550, หน้า 1) ซึ่งสอดคล้องกับ ลวิตรา ผิวงาม (2548) ที่พบว่า ภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จขององค์กร

โรงเรียนก็เป็นองค์กรหนึ่งที่มีการบริหารในสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย และมีอิสระในการบริหาร ทั้งด้านทรัพยากรบุคคลและอำนาจหน้าที่ในกรอบที่กฎหมายให้อำนาจไว้ เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง คล่องตัว และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2546, หน้า 17) ที่ต้องจัดการศึกษาให้เป็นไปเพื่อพัฒนาคอนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับให้ประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสม ใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อและให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ซึ่งการจัดการศึกษานั้นเป็นไปตามความแตกต่างระหว่างบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 6-7)

แต่เนื่องจากสภาพปัจจุบัน สังคมไทยได้ประสบกับภาวะทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่นำมาสู่ปัญหา หรือ สภาวะการณ์เหล่านี้คือ ความล้มเหลวของการจัดการศึกษา (สายัณห์ กุลบุตร, 2548, หน้า 2) รวมถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน การบริหารโรงเรียนผู้บริหารจึงมีความสำคัญต่อผลสำเร็จ ของโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องเป็นทั้งผู้นำด้านการบริหารและด้านวิชาการในการจัดการเรียน การสอน ภาวะผู้นำจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงเพื่อจะได้ปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานและบุคลากรในโรงเรียน ให้เหมาะสมกับการกิจ (จรัส นองมาก, 2541, หน้า 6-9) และคุณลักษณะของผู้ที่ประสบความสำเร็จ คือ ความเป็นผู้นำ ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะสามารถสร้างความศรัทธาและกระตุ้นให้บุคลากรทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพนอกเหนือไปจากภาวะผู้นำแล้ว ผู้นำจะต้องมีความฉลาดทางปัญญาที่สมดุล คือ มีทั้งสติปัญญา (Intelligences Quotient: IQ) อารมณ์ (Emotional Quotient: EQ) คุณธรรม (Moral Quotient: MQ) การฟันฝ่าอุปสรรค (Adversity Quotient: AQ) และสังคม (Social Quotient: SQ) (เจริญญา ศรีไพร, 2548, หน้า 87)

ทั้งนี้เนื่องจากกรรมพันธุ์หรือโครงสร้างของยีนและดีเอ็นเอของแต่ละคนแตกต่างกัน แต่กรรมพันธุ์ไม่ได้กำหนดคุณลักษณะของคนร้อยเปอร์เซ็นต์ ยังมีสิ่งแวดล้อมอีกที่เป็นตัวกำหนด คุณลักษณะของคน (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ, 2541, หน้า 9) สำหรับผู้นำก็เช่นเดียวกัน จำเป็นต้องมีความฉลาดทางปัญญาและด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นความสามารถของบุคคลในการตระหนักรู้ เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น โดยสามารถจัดการและใช้ประโยชน์จากอารมณ์ ของตนเองและสามารถสร้างสัมพันธภาพอันดีกับผู้อื่นได้ ความฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งที่จำเป็นต้อง อยู่คู่กับความเป็นผู้นำ เนื่องจากอารมณ์ของผู้นำมีผลโดยตรงกับความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชา (ลวิตรา ผิวงาม, 2548, หน้า 2) หากผู้นำเป็นคนที่มีความสามารถและสามารถเข้าใจอารมณ์ตนเอง และคนอื่นได้ดี มีคุณธรรมจริยธรรมสูง ก็ย่อมเป็นที่ต้องการของสังคม แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นมากมาย ในปัจจุบันนั้นบุคคลส่วนใหญ่ไม่ได้คำนึงถึงหลักศีลธรรมและกฎเกณฑ์ความประพฤติที่สังคมยอมรับ มาปฏิบัติจึงก่อให้เกิดปัญหาซึ่งบางครั้งลักษณะของการแก้ปัญหาและการนำตนเองเข้าไปแก้ไขปัญหานั้น แต่ละบุคคลอาจจะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวย่อมขึ้นอยู่กับความคิดเด็ดเดี่ยวที่จะต่อสู้ต่อไป ด้วยเหตุนี้บุคคลที่จะอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของทุกคนนั้นนอกจาก ต้องมีเขวหนปัญญาดี มีสุขภาพจิตที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมสูงแล้วก็ควรที่จะมีความสามารถในการ แก้ไขปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคด้วยเช่นกัน (AQ: Adversity Quotient) หรือ AQ (ภาสเชษฐ์ ชินเวศยวงศ์, 2549, หน้า 64) ซึ่ง AQ หรือความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคบ่งบอกถึง ความอดทน ความพยายามทำความเข้าใจอุปสรรค และรู้ที่มาของความรู้สึกว่าทำไมคนเราถึงท้อแท้ และสิ้นหวังเมื่อประสบกับเหตุการณ์ที่ยากลำบากที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ความสามารถในการผ่านพ้น

ความยากลำบากเพื่อให้พบกับความสำเร็จ ตามที่ สตอลทซ์ (Stoltz, 1997, pp. 13-15) ได้เสนอแนวคิดของ AQ ในฐานะของผู้นำที่ต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคในการทำงานมากมายว่า ผู้นำเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะมีอิทธิพลต่อผู้อื่นในการมุ่งสู่เป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน หรือมีผลต่อความสำเร็จขององค์กร และในฐานะของผู้นำมักจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ มากมาย เช่น การลดขนาดองค์กร การปรับโครงสร้างองค์กร การกำหนดวิสัยทัศน์ที่จำเป็นสำหรับอนาคต การจัดระเบียบระบบและกระบวนการภายในองค์กร หรือการสร้างวัฒนธรรมความอดทนที่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสามารถฟันฝ่าการเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดยั้งและความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค สามารถนำมาใช้พยากรณ์ความสำเร็จของสิ่งต่าง ๆ และผลการปฏิบัติงานอีกด้วย โดยผู้บริหารก็เปรียบเสมือนกลุ่มนักปีนเขา คนกลุ่มนี้จะมองปัญหาว่าเป็นสิ่งที่ท้าทาย และชอบที่จะเผชิญและแก้ปัญหา นั้น ยังมีความยากลำบากมากมายก็ยังตื่นเต้น มุ่งหน้าต่อไปอย่างไม่ลดละ มีความเป็นผู้นำ สามารถสร้างสัมพันธ์อันดีกับทุกระดับ เป็นคุณสมบัติของผู้นำที่ดีจึงมักจะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานสูง (Stoltz, 1997, pp. 13-15)

อย่างไรก็ตามในการจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนต้องเผชิญกับปัญหาในการบริหารมากมายไม่ว่าจะเป็นปัญหาภายในหรือปัญหาจากภายนอกผู้บริหารควรจะต้องมีทักษะในการบริหารที่ดีและการประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน เพราะผลจากการประเมินเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือความอยู่รอดของโรงเรียน (รุ่ง แก้วแดง และ ชัยณรงค์ สุวรรณสาร, 2536) ประสิทธิภาพของโรงเรียนจึงเป็นเป้าหมายของผู้บริหาร โรงเรียนที่ต้องดำเนินงานด้านการบริหารจนบรรลุผล (Mott, 1972 cited in Hoy & Miskel, 1980, p. 398) สอดคล้องกับ ทิพาริ กาญจนพิบูลย์ (2550, หน้า 97) พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสำเร็จของโรงเรียนและประสิทธิผลโรงเรียน สามารถพิจารณาได้จากตัวบ่งชี้ 4 ด้าน คือ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ด้านความสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและด้านความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน (Mott, 1972 cited in Hoy & Miskel, 1980, p. 398)

จะเห็นได้ว่า การบริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผลทั้ง 4 ด้านนั้น ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำแล้วยังต้องมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่บ่งบอกว่าผู้บริหารสามารถทนต่อปัญหาได้ดีเพียงใด และบ่งบอกว่าผู้บริหารมีความสามารถในการเอาชนะปัญหานั้นได้แค่ไหน (Stoltz, 1998, p. 58) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ที่ต้องบริหารจัดการการศึกษาให้เป็นระบบมีมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพควบคู่กันไป ผู้บริหารโรงเรียนต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ได้ตามมาตรฐาน

ที่หลักสูตรกำหนด ภายใต้การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง และมาตรการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐ (คปร.) ขณะที่จะมีการเกษียณอายุราชการของข้าราชการครูจำนวนหลายอัตราทำให้การบริหารจัดการการศึกษาไม่สามารถสะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพได้เพียงพอ คือ มีปัญหาด้านการบริหารจัดการที่ส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษายังไม่เป็นที่น่าพอใจ ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดความพร้อมด้านปัจจัยสนับสนุน และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษายังไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2, 2555, หน้า 2-3)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารโรงเรียนให้สามารถนำพาโรงเรียนของตนไปสู่เป้าหมายดังที่ต้องการได้ และสามารถกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญในการเผชิญปัญหาและฟื้นฟ้อุปสรรคที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน เพื่อช่วยในการบริหารงานและพัฒนาระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับของประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคกับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จากความสามารถในการเผชิญและฟ้ฟื้นฟ้อุปสรรค (Adversity Quotient)

คำถามในการวิจัย

1. ระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคและประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับใด

2. ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient) ของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 มีความสัมพันธ์กันหรือไม่

3. ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient) ของผู้บริหารโรงเรียน สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ได้หรือไม่

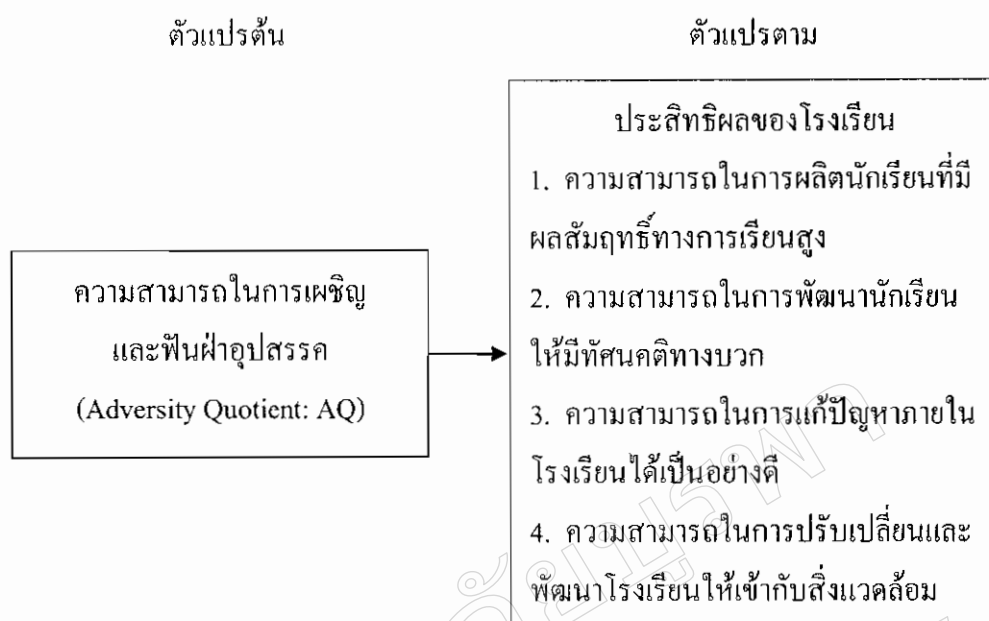
สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient) ของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 มีความสัมพันธ์กัน

2. ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient) ของผู้บริหารโรงเรียน สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยใช้กรอบความคิดทฤษฎี ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (Adversity Quotient: AQ) ของสตอลทซ์ (Stoltz, 2001, pp. 56-72) ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ (Control) 2) ความรับผิดชอบต่อปัญหา (Origin and Ownership) 3) การรับรู้ถึงผลกระทบของปัญหา (Reach) และ 4) ความอดทนต่อปัญหา (Endurance) กับกรอบความคิดทฤษฎีประสิทธิผลของโรงเรียนตามแนวคิดของมอท์ (Mott, 1972 cited in Hoy & Miskel, 1991, p. 398) 4 ด้าน คือ 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี และ 4) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมโดยสามารถแสดงเป็นแผนภาพกรอบความคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient) ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2
2. เพื่อได้ข้อมูล สาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient)

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตในการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนในเรื่องการบริหารจัดการโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ดังนี้

1.1 ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ใช้แนวคิดของสตอลทซ์ (Stoltz, 2001, pp. 56-72) ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1.1.1 ความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ (Control)
- 1.1.2 ความรับผิดชอบต่อปัญหา (Origin and Ownership)
- 1.1.3 การรับรู้ถึงผลกระทบของปัญหา (Reach)

1.1.4 ความอดทนต่อปัญหา (Endurance)

1.2 ประสิทธิภาพของโรงเรียน ใช้แนวคิดของมอทท์ (Mott, 1972 cited in Hoy & Miskel, 1991, p. 398) 4 ด้าน ดังนี้

1.2.1 ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

1.2.2 ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก

1.2.3 ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

1.2.4 ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 จำนวน 162 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น คือ ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient) ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (Adversity Quotient: AQ) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 ที่สามารถควบคุมสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความอดทนอดกลั้นต่อปัญหา และสามารถรับรู้ถึงต้นเหตุของปัญหา ตลอดจนการจัดการกับปัญหาและฟันฝ่าปัญหานั้นไปได้อย่างมีสติ และสามารถหาทางแก้ไขปัญหานั้นได้ด้วยดี มีความรับผิดชอบต่อปัญหา สามารถจำกัดความเสียหายของปัญหาให้อยู่ภายในขอบเขตของปัญหา และมีความอดทนต่อความยืดเยื้อของปัญหา ตลอดจนไม่ปล่อยให้อาการยืดเยื้อเกินความจำเป็น ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ

1.1 ความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ (Control) หมายถึง ระดับการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคลให้สามารถผ่านพ้นเหตุการณ์ที่ยากลำบาก หรืออุปสรรคไปได้ สามารถรับมือต่อสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคได้ดีเพียงไร และสามารถตัดสินใจได้ว่าตนเองจะต้องปฏิบัติต่อเหตุการณ์นั้นอย่างไรให้เกิดผลดีที่สุด

1.2 ความรับผิดชอบต่อปัญหา (Origin and Ownership) หมายถึง การที่บุคคลใช้ความพยายามในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และเอาตัวเองเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา มีการวิเคราะห์ค้นหาถึงต้นเหตุของปัญหา โดยพิจารณาจากตัวเองก่อนเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่เคยผิดพลาดในอดีตและนำมาปรับปรุงแก้ไข สามารถตระหนักรู้ได้ถึงความเป็นเจ้าของปัญหา และแสดงความรับผิดชอบ ไม่ผลักภาระความรับผิดชอบให้คนอื่น ยินดีรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตน

1.3 การรับรู้ถึงผลกระทบของปัญหา (Reach) หมายถึง การวัดผลกระทบของปัญหา ความยุ่งยากที่มีต่อการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคลว่ามีมากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งระวังและมีสติว่าปัญหาและอุปสรรคกำลังจะเข้ามาเมื่อใด

1.4 ความอดทนต่อปัญหา (Endurance) หมายถึง การรับรู้ความคงทนของอุปสรรค และการรับมือกับความยืดหยุ่นของปัญหา และพยายามที่จะขจัดปัญหาให้หมดไปอย่างถูกวิธี

2. ประสิทธิภาพของโรงเรียน หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ในการบริหารจัดการซึ่งจำแนกประสิทธิภาพของโรงเรียนเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการดำเนินงานในโรงเรียนทั้งการบริหารและการจัดการเรียนการสอน จนทำให้นักเรียนในโรงเรียนส่วนใหญ่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง

2.2 ความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการดำเนินงานในโรงเรียนทั้งการบริการและการอบรมนักเรียนให้เป็นคนมีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย รู้จักพัฒนาตนเอง และมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษา

2.3 ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนที่ทำให้การดำเนินการสร้างความร่วมมือในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งด้านการเรียนการสอน การปกครองนักเรียน และงานรับผิดชอบอื่น ๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้จนบรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

2.4 ความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการดำเนินงานด้านการบริหาร ด้านการเรียนการสอน การปรับหลักสูตรเพื่อให้โรงเรียนก้าวหน้าทันสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

3. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2